

**ПРАВОСЛАВНИ БОГОСЛОВСКИ ФАКУЛТЕТ
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

Силабус

др Драган Ашковић, доцент
Владимир Антић, асистент

Основне академске студије: **Богословско катихетски програм**

Предмет: Црквено појање са правилом

Група: обавезни предмет, бодови: 7

Фонд часова: I семестар: 3 часа (2 + 1)

II семестар: 2 часа (2 + 1)

Испит: усмено

Назив курса:

Црквено појање са правилом

Садржај:

Курс је заснован на упознавању студената са посебним делом Литургијског богословља који се бави теоријским и практичним изучавањем црквене музике. Курс предвиђа: стицање нових општих сазнања из историје и теорије музичке традиције (источне и западне), схватање природе музике и њеног односа према другим врстама уметности. Утицај историјских прилика и теолошке мисли на обликовање обредне музике и њен развој кроз историју.

Циљ:

Циљ предмета је да омогући студентима усвајање посебних сазнања из дела Литургије односно Црквеног појања са правилом. Разумевање историјских процеса и основних богослужбено-литургијских координата црквеног певања. Стицање знања и умећа неопходних за самостално и саборно учешће у црквеном богослужењу. Упознавање студената са песмом као мелопоетским остварењем које представља основни вид богослужбено-музичког изражавања.

Предуслови: нема

Облик наставе:

Предавања, анализе, слушање и певање црквених песама, дискусије. Акцент ће бити на интерпретационом обрасцу наставе у којем ће се фаворизовати разумевање и темељно упознавање са фундаменталним питањима курса.

Обавезе студената:

Редовно похађање предавања, вежби и практично учествовање у богослужењима (певање богослужбених песама за певницом).

Начин оцењивања рада и резултата:

Начин оцењивања рада и резултата: Активно учешће у настави доноси 20% оцене, активно учествовање у богослужењима 20% оцене и осталих 60% оцене студенту ће донети завршни усмени испит.

План курса/предмета

1. недеља

Увод у предмет, музика као феномен

2. недеља

Елементи музике: мелодија, хармонија, ритам, музичка форма

3. недеља

Основно музичко описмењавање (западноевропско музичко писмо)

4. недеља

Ритам и метрика

5. недеља

Лествична основа, тоналитет, тонски род, основе богослужбеног поретка

6. недеља

Тоналне основе црквеног појања, Мало вечерње

7. недеља

Музичко-поетски жанрови у богослужењу

8. недеља

Црквено-богослужбена песма: појам, настајање, варирање и међусобни утицаји

9. недеља

О пореклу црквене музике, Свакидашње јутрење

10. недеља

Историјски преглед развоја црквене музике

11. недеља

Утицај теолошке мисли на формирање музичког стила

12. недеља

Богословско етички идентитет музике

13. недеља

**Терминолошке одреднице песме: духовна,
богослужбена, црквена, литургијска,
паралитургијска**

14. недеља

Музика као обликовано (литургијско) време

15. недеља

Осмогласник – Октоих

16. недеља

**Ранохришћанска музика на Западу - Грегоријански
корал**

17. недеља

**Амброзијанска, Мозарапска, Галиканска, Хуситска
црквена музика**

18. недеља

Црквена инструментална музика

19. недеља

**Рефрен и рима у византијским књижевно –
песничким облицима**

20. недеља

Глагољашко црквено певање

21. недеља

Химнографија код Срба - Србљак

22. недеља

Савремена византијска црквена музика

23. недеља

Српска средњовековна црквена музичка традиција

24. недеља

Црквена музика код Руса

25. недеља

Романтизам и Национална музика у Србији

26. недеља

**Појава вишегласја у богослужењу код Срба,
Карловачко и београдско црквено певање**

27. недеља

**Настанак новијег црквеног певања код Срба,
Корнелије Станковић**

28. недеља

Ст. Ст. Мокрањац

29. недеља

Паралитургијске песме и њихова савременост

30. недеља

Црквено и народно певање: сличности и разлике

План вежби из предмета

1. недеља

Богослужбени облици, поредак и певање Златоустове Литургије по једногласном напеву

2. недеља

Поредак и певање Златоустове Литургије по традиционалном једногласном напеву

3. недеља

Поредак и певање Василијеве Литургије по традиционалном једногласном напеву

4. недеља

Поредак и певање Пређеосвећене Литургије по традиционалном једногласном напеву

5. недеља

Осмогласни систем црквеног појања у Источној Цркви

6. недеља

Поредак и певање вечерњег и јутарњег богослужења

7. недеља

Васкрсни тропар I глас Слава..., И ниње..., богородичан по традиционалном напеву записаном од Мокрањца, Барачког, Ластавице...

8. недеља

Васкрсни тропар II глас Слава..., И ниње..., богородичан

9. недеља

**Васкрсни тропар III глас Слава..., И ниње...,
богородичан**

10. недеља

**Васкрсни тропар IV глас Слава..., И ниње...,
богородичан**

11. недеља

**Васкрсни тропар V глас Слава..., И ниње...,
богородичан**

12. недеља

**Васкрсни тропар VI глас Слава..., И ниње...,
богородичан**

13. недеља

**Васкрсни тропар VII глас Слава..., И ниње...,
богородичан**

14. недеља

**Васкрсни тропар VIII глас Слава..., И ниње...,
богородичан**

15. недеља

**Тропари и поједине песме великих Господњих,
Богородичних и других празника.**

16. недеља

Мелодије на Господи возвах и две стихире I глас

17. недеља

Догматска слава и догматик I глас

18. недеља

Мелодије на Господи возвах и две стихире II глас

19. недеља

Догматска слава и догматик II глас

20. недеља

Мелодије на Господи возвах и две стихире III глас

21. недеља

Догматска слава и догматик III глас

22. недеља

Мелодије на Господи возвах и две стихире IV глас

23. недеља

Догматска слава и догматик IV глас

24. недеља

Мелодије на Господи возвах и две стихире V глас

25. недеља

Догматска слава и догматик V глас

26. недеља

Мелодије на Господи возвах и две стихире VI глас

27. недеља

Догматска слава и догматик VI глас

28. недеља

Мелодије на Господи возвах и две стихире VII глас

29. недеља

Догматска слава и догматик VII глас

30. недеља

Мелодије на Господи возвах и две стихире VIII глас,
Догматска слава и догматик VIII глас

Основна литература:

МОКРАЊАЦ Стеван Стојановић:

- *Осмогласник, (Духовна музика IV),* Сабрана дела том 7, *Нота* Књажевац, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 1996, или било које Синодско издање СПЦ.
- *Опште и пригодно појање, (Духовна музика V),* Сабрана дела том 8а, *Нота* Књажевац, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 1998, или било које Синодско издање СПЦ.

ПЕРКОВИЋ-РАДАК, Ивана, Музика српског Осмогласника између 1850. и 1914. године, Фму, Београд 2004.

ПОПМИХАЈЛОВ, Никола и АШКОВИЋ, Драган Осмогласник–старо српско црквено појање, Свети архијерејски синод СПЦ, Београд 2011.

HERCMAN Jevgenij, *Vizantijska nauka o muzici*, CLIO, Београд 2004.

Додатна литература:

1. АШКОВИЋ Драган, „Паралитургијске песме код Срба и Хрвата“, Зборник радова са научног скупа, *Дани Владе Милошевића*, Бања Лука 2008, (299–323);
2. BEZIĆ Jerko, *Razvoj glagoljaškog pjevanja na zadarskom području*, Zadar 1973, str. 5-12.

3. BINGULAC Petar, *Napisi o muzici*, Univerzitet umetnosti u Beogradu, Beograd 1988, str. 7-14;
4. БОГДАНОВИЋ Димитрије, *Историја старе српске књижевности*, Српска књижевна задруга, Београд 1980, стр. 69-84;
5. ПЕЈОВИЋ Роксанда, *Српска музика*, Универзитет уметности у Београду, Београд 1998. стр. 31-77;
6. ПЕРКОВИЋ Ивана, „Музика Византије“, *Музика минулог доба* (Роксанда Пејовић), Портал, Београд 2004, стр. 62-82;
7. HERCMAN, Jevgenij, *Vizantijska nauka o muzici*, Clio, Beograd 2004, str. 169-200;
8. CVETKO Dragotin, *Južni Sloveni u istoriji evropske muzike*, Nolit, Beograd 1984, str. 15-53;
9. АВЕРИНЦЕВ СЕРГЕЈЕВИЧ Сергеј, *Поетика рановизантијске књижевности*, Књижевна мисао, Београд 1982, стр. 233-261;
10. AŠKOVIC Dragan, „Tradicionalno i savremeno u bogomoljačkim pesmama“, *Zbornik sa međunarodnog skupa Muzika u društvu*, Muzikološko društvo FBiH, Sarajevo 2006, str. 148-161;
11. БАРАЧКИ Ненад, *Нотни зборник српског народног црквеног појања по карловачком напеву*, Издање: Каленић, Музиколошки институт Српске академије наука и уметности, Матица српска, Крагујевац 1995.
12. БЕК Ханс Георг, *Путеви византијске књижевности*, Српска књижевна задруга, Београд 1967, стр. 196-224;
13. ВРАНОС, Јован, *Кратка историја Хагиографије и њене различите школе*, cf.: „Православље и уметност“, Тројеручица, уредник Јован Србуљ, Београд 1997, 36-41.
14. КОТАС Венеција, *Византијско позориште*, ЦИД, Подгорица 2002, 94-105 Музичка гестикација у позоришту и цркви; 53-77 Игре на хиподрому и њихова веза са црквом;